

Kuntalaisaloite vesivoimaloiden lupaehtojen uudelleen arvioiminen Vaalassa

Khall 24.08.2021 § 204

Valmistelija

Kunnanjohtaja Miira Raiskila, 0400 855 920, miira.raiskila@vaala.fi

Kuntalaisaloite.fi-palvelun kautta kuntaan on saapunut 100 henkilön allekirjoittama aloite vesivoimaloiden lupaehtojen uudelleen arvioimisesta Vaalassa.

Aloite

Oulujoki on voimakkaasti rakennettu vesistö, jossa on yhteensä kahdeksan vesivoimalaa. Vaalan kunnan alueella voimalaitoksia on kaksi: Nuojuan ja Jylhämän voimalaitokset. Nuojuan voimalaitosta koskeva koskeva vesitalouslupa on vuodelta 1953 ja Jylhämän nykyiset voimassaolevat lupamääräykset ovat vuodelta 1969.

Aloitteen tekijät pyytävät Vaalan kuntaa tekemään Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle hakemuksen Nuojuan ja Jylhämän voimalaitoksia koskevien vesitalouslupien tarkistamiseksi. Nykyisiä lupamääräyksiä on syytä tarkistaa vastaamaan muuttunutta yhteiskuntaa ja ympäristöä.

Vesilain 3 luvun 21 §:n mukaan kunta voi hakea muutosta alueellaan olevan vesivoimalan lupamääräyksiin, jos

- 1) hankkeen toteuttamisesta lupamääräysten mukaisesti aiheutuu haitallisia vaikutuksia, joita lupamääräyksiä annettaessa ei ole ennakoitu ja joita ei muutoin voida riittävästi vähentää;
- 2) hankkeen toteuttamisesta lupamääräysten mukaisesti aiheutuu olosuhteiden muutosten vuoksi haitallisia vaikutuksia, joita ei muutoin voida riittävästi vähentää; Tilanne on muuttunut olennaisesti 70 vuoden takaisesta.

Nyt voimassaolevien lupaehtojen noudattamisella on haitallisia vaikutuksia sekä Oulujokeen, että Oulujärveen. Näitä haitallisia vaikutuksia voidaan vähentää saattamalla lupaehdot vastaamaan vesilain ja Euroopan unionin vesipuitedirektiivin asettamia vaatimuksia. Tekniikan kehittymisen ja tiedon lisääntymisen myötä voimalaitoksiin olisi esimerkiksi mahdollista rakentaa toimivat kalatiet. Lisäksi tieto Oulujärven vedenkorkeuden vaihtelun vaikutuksesta luontoon on lisääntynyt ja asiaa pitäisi tarkastella lupaehtojen osalta uudestaan.

Suomi on valtiona sitoutunut pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen ja saavuttamaan kansainvälisten sopimusten ja Euroopan

unionin asettamat tavoitteet. Tähän tavoitteeseen on sitouduttu myös nykyisessä hallitusohjelmassa. Vesiluontoon liittyen näitä tavoitteita ei kuitenkaan voida saavuttaa, jos vesivoimaloiden vanhoja lupaehtoja ei oteta uudelleen tarkasteluun.

Oulujoen vesivoimalat eivät lupaehdoiltaan täytä Euroopan unionin vesipuitedirektiivin vaatimuksia. Lupaehdot täytyy tarkistaa vastaamaan muuttuneita säädöksiä ja muuttuneita olosuhteita. Historiallisesti Oulujoella ja Oulujärvellä on ollut suuri merkitys vaalalaisille ja luonnon säilyminen parhaassa mahdollisessa tilassa tuleville sukupolville on ensiarvoisen tärkeää. Me allekirjoittaneet haluamme Oulujoen ja Oulujärven olevan luontoarvoiltaan parhaassa mahdollisessa tilassa ja Vaalan kunta voi vaikuttaa tähän hakemalla muutosta voimalaitosten lupamääräyksiin.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Raiskila Miira

Kunnanjohtaja:

Kunnahallitus lähettää asia elinvoimalautakunnalle valmisteluun

Päätös: Hyväksyttiin

Elinvltk 02.11.2021 § 145

Valmistelija

Vs. tekninen johtaja Pentti Väänänen, 0400 855 958,
pentti.vaananen@vaala.fi

Vaalan kuntaan on tehty 11.7.2021 kuntalaisaloite vesivoimaloiden lupaehtojen arvioinnista. Aloitteen on allekirjoittanut 100 henkilöä.

Esittelijä

Vs. tekninen johtaja Väänänen Pentti

Vs. tekninen johtaja:

Elinvoimalautakunta keskustelee, linjaa ja ohjeistaa aloitteen jatkokäsittelyä.

Päätös:

Elinvoimalautakunta päätti, että kuntalaisaloite vesivoimaloiden lupaehtojen uudelleen arvioinnista siirretään Ysitiimin valmisteltavaksi.

Khall 12.09.2022 § 210

123/00.03.01/2021

Valmistelija

Tekninen johtaja Matti Kaikkonen, 0400 855 954, matti.kaikkonen@vaala.fi

Kunnanjohtaja Miira Raiskila, 0400 855 920, miira.raiskila@vaala.fi

Vaalan kunta on valmistellut vastausta kuntalaisaloitteeseen yhdessä Muhoksen ja Utajärven kuntien kanssa tammikuusta 2022 lähtien kuulemalla osapuolia, sidosryhmiä ja viranomaisia kuntien yhteisissä tapaamisissa ja 15.6.2022 järjestetyssä julkisessa Oulujoki-illassa. Lisäksi käynnissä on ARVOVESI-hanke, joka tuottaa tutkittua tietoa koko Oulujoen vesistöalueen vesistövision tuottamiseksi.

Kuntalaisaloite on ajankohtainen ja sen tavoitteena on kunnalle tärkeän Oulujärven ja Oulujoen arvon parantaminen. Intressi on yhteinen ja jaettu. Esitys keskittyy Oulujoen vesistön kalatalousvelvoitteisiin sekä säännöstelyä koskevien lupamääräysten tarkistamiseen. Kunta voi hakea muutosta vesivoimalan lupamääräyksiin, mutta jos kunta laittaa vireille Oulujärvellä ja Oulujoella olosuhteiden olennaiseen muutokseen perustuvat kalatalousvelvoitteiden muutoshakemukset (VL 3: 22), se toimisi silloin hakijana ja lähtökohtaisesti kunnan vastuulla olisi tehdä myös tarvittavat selvitykset. Menettely edellyttää kunnalta merkittäviä resursseja selvitysten laatimiseksi prosessin eri vaiheissa. Vaalan kunta näkee tarkoituksenmukaisemmaksi, että alueellisena kalatalousviranomaisena toimiva Lapin Ely-keskus selvittää mahdollisuuden kalatalousvelvoitteiden muuttamiseksi Oulujoella ja Oulujärvellä. Vastaavalla tavalla on toimittu esimerkiksi Kemijoella ja Iijoella.

Kuntalaisaloitteen säännöstelyä koskevien lupamääräysten tarkistaminen (VL 19: 7) on mahdollista, jos säännöstelyhankkeesta aiheutuu huomattavia haitallisia vaikutuksia. Tällöin alueellisen ELY-keskuksen tulee yhteistyössä eri tahojen kanssa selvittää mahdollisuudet vähentää niitä. Kun viranomaisselvitys on tehty, VL 19:7 mukaan myös kunta voi hakea lupamääräysten tarkistamista, jollei haitallisia vaikutuksia voida muutoin riittävästi vähentää. Luvan tarkistamisen edellytyksenä on, että siitä saatava hyöty on yleisen edun kannalta merkittävä eikä säännöstelyn kokonaishyöty vähene huomattavasti tai sen alkuperäinen tarkoitus muutu olennaisesti. Muut kuin vähäiset edunmenetykset on määrättävä muutoksen hakijan korvattaviksi, mutta korvauksia voidaan sovitella ottaen huomioon muun muassa aika, jonka hyödynsaaja on voinut käyttää säännöstelyä hyväkseen.

Kalatalousvelvoitteen muuttamisen (VL 3:22, 19:10) edellytyksenä on olosuhteiden olennainen muutos. Olosuhteiden olennaisen muutoksen kriteeri on voinut täyttyä esimerkiksi kalastoa koskevan tiedon lisääntymisen ja vesistön tilan parantumisen perusteella. VL 3:22:ssa ei ole erikseen säädetty sitä, mitkä tahot voivat hakea kalatalousvelvoitteen muutosta, mutta vireillepano-oikeus määräytyy VL 3:21 pohjalta.

Lupamääräysten muusta tarkistamisesta ja uusien määräysten antamisesta (VL 3:21, 19:5) mainitaan, että vesilupaa voidaan muuttaa vesilain 3:21 perusteella, jos hankkeesta esimerkiksi aiheutuu olosuhteiden muutosten

vuoksi haitallisia vaikutuksia eikä niitä voida muuten riittävästi vähentää. Luvan muuttaminen ei saa kuitenkaan sanottavasti vähentää hankkeesta saatavaa hyötyä ja muut kuin vähäiset edunmenetykset on korvattava luvanhaltijalle. Hakemuksen lupamääräysten tarkistamisesta tai uusien määräysten antamisesta voi VL 3:21 mukaan tehdä myös kunta.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Raiskila Miira

Kunnanjohtaja:

Kunnanhallitus esittää kuntalaisaloitteeseen ja siinä esitettyihin perusteluihin vedoten seuraavaa:

1. Alueellisena kalatalousviranomaisena toimiva Lapin Ely-keskus selvittäisi mahdollisuuden kalatalousvelvoitteiden muuttamiseksi Oulujoen ja Oulujärven osalta Vaalan kunnan alueella.
2. Alueellisena vesitalousviranomaisena toimiva Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskus käynnistäisi viranomais selvityksen Oulujoen ja Oulujärven säännöstelyä koskevien lupamääräysten tarkistamiseksi. Tämän jälkeen voidaan arvioida tarkemmin lupamääräysten muutostarpeet ja tarvittavat jatkotoimenpiteet.
3. Selvitysten tietopohjana on tarkoituksenmukaista hyödyntää soveltuvilta osin käynnissä olevan ARVOVESI-hankkeen selvityksiä sekä kytkeä esitetyt tavoitteet osaksi Oulujokivisiota. Lisäksi on tarkoituksenmukaista seurata Kemijoen ja Iijoen tilannetta.

Päätös: Hyväksyttiin
